

loi-trukea

- Sarrera
- loi-trukatzaileen ezaugarriak
- loi-trukearen oreka
- loi-trukea praktikan
- loi-trukearen aplikazioak

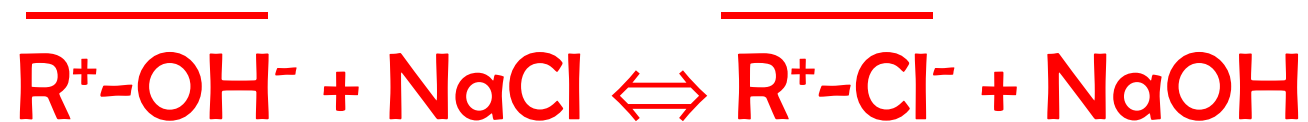
Sarrera

- **IOI-TRUKEA:** banaketa-teknika bat

- Heterogeneoa da:

Ur-disoluzioaren eta trukatzaile
solidoaren artekoa

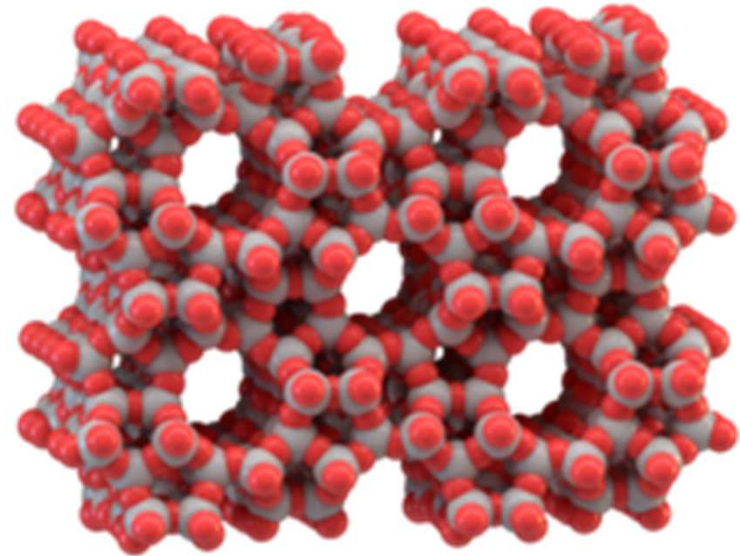
- loak trukatzen dira bi faseen artean

- Trukatzaile naturalak eta sintetikoak

Sarrera: Zeolitak eta ioi-trukea

- Zeolitak: aluminosilikato mikroporosoak (naturalak... eta sintetikoak)
- “Hezurdura”: erpinetatik lotutako Si-zko (SiO_4^{4-}) eta Al-zko (AlO_4^{5-}) tetraedroak
- “Hezurdura”: Si^{4+} , $\text{Al}^{3+} \Rightarrow$ elektrikoki desorekatuta $\Rightarrow$ katioak (Na^+ , K^+ , NH_4^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , ...) egitura egonkortzeko
- Ioi-trukerako ahalmen handia: disoluzio batean dauden katioiak (Cu^{2+} , Ni^{2+} , ...) elkartrukatzen dira zeoliten Na^+ , K^+ , NH_4^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , ... katioiekin
- Aplikazioak kimika analitikoan:
  - ura purifikatzeko eta biguntzeko
  - Konposatu kimikoak tamainaren arabera banatzeko
  - Konposatu kimikoak harrapatzeko gero analizatu ahal izateko

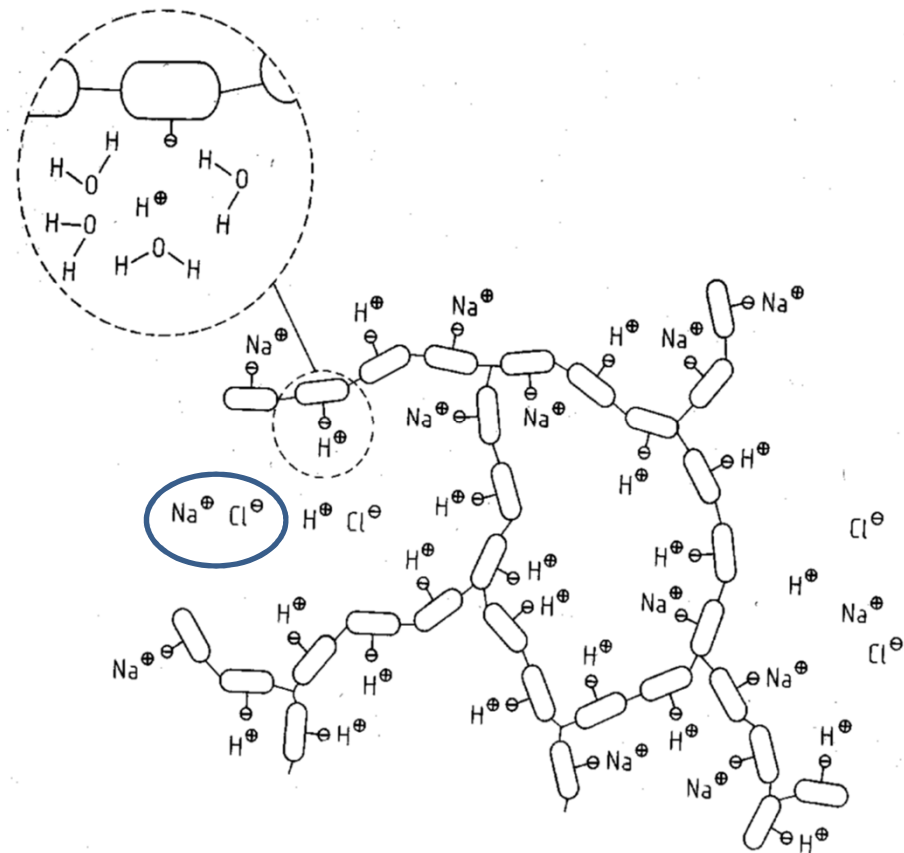
ZSM-5 (Zeolite Socony Mobil-5, $\text{Na}_n\text{Al}_n\text{Si}_{96-n}\text{O}_{192}\cdot 16\text{H}_2\text{O}$ ($0 < n < 27$)) zeolita sintetiko baten egitura molekular mikroporoso

Minerala	Formula
Natrolita	$\text{Na}_2(\text{Al}_2\text{Si}_3\text{O}_{10})\cdot 2\text{H}_2\text{O}$
Chabazita	$(\text{Ca},\text{Na})_2(\text{Al}_2\text{Si}_4\text{O}_{12})\cdot 6\text{H}_2\text{O}$
Analcima	$\text{Na}(\text{AlSi}_2\text{O}_6)\cdot \text{H}_2\text{O}$
Stilbita	$\text{Ca}(\text{Al}_2\text{Si}_7\text{O}_{18})\cdot 7\text{H}_2\text{O}$
Heulandita	$\text{Ca}(\text{Al}_2\text{Si}_7\text{O}_{18})\cdot 6\text{H}_2\text{O}$
Laumontita	$\text{Ca}(\text{Al}_2\text{Si}_4\text{O}_{12})\cdot 4\text{H}_2\text{O}$
Mesolita	$\text{Na}_2\text{Ca}_2(\text{Al}_2\text{Si}_3\text{O}_{10})\cdot 3\text{H}_2\text{O}$
Thompsonita	$\text{NaCa}_2(\text{Al},\text{Si})_{10}\text{O}_{20}\cdot 6\text{H}_2\text{O}$

Sarrera: ioi-trukerako erretxinak

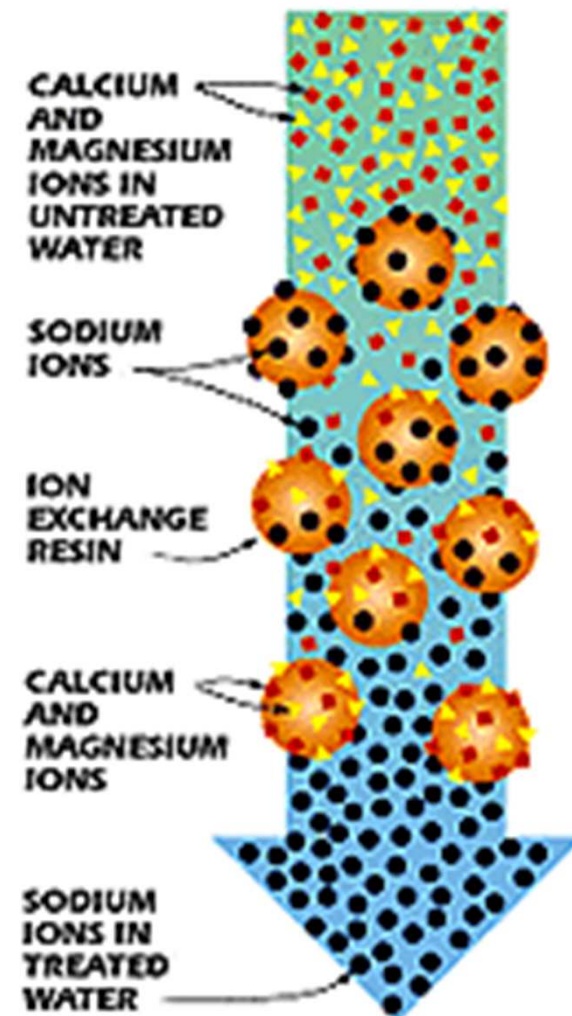
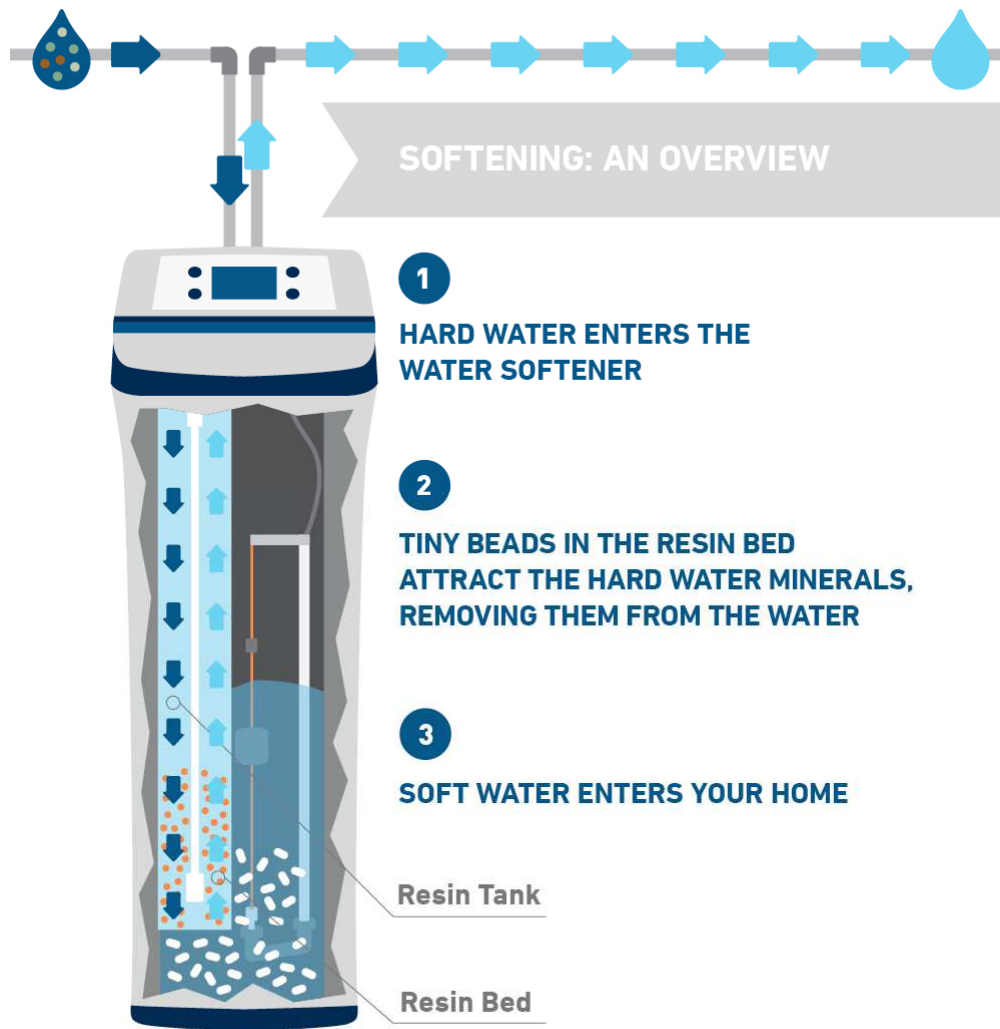
● Ioi-trukatzaile sintetiko polimerikoa: Erretxinak

- solido ma(i)kro-porotsua
- uretan disolbaezina
- Ur disoluziotik ioi batzuk bereganatu eta kopuru baliokidea askatu
- *Euskarri polimerikoa*
- *funtzio-taldea* (talde ionogenikoa): loturak gertatzen diren **gune eraginkorrak**, katioi-zein anioi-izaera izan dezaketenak
- *kontra-ioia*: funtzio-taldearen karga neutralizatzen duen ioia

Sarrera: adibidea (uraren biguntzea)

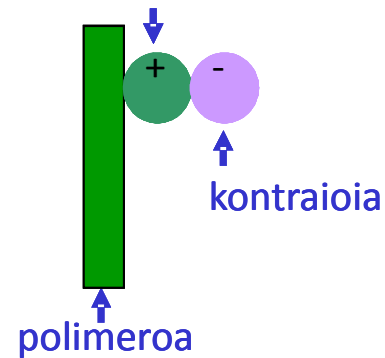
SOFTENING PROCESS

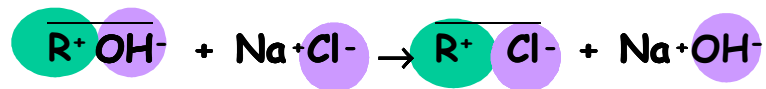
loi-trukatzailearen ezaugarriak

Erretxina	Funtzio-taldea	Kontraioia	Ordezkatutako taldea
KATIONIKOA	Anioia	Katioia	Katioia
ANIONIKOA	Katioia	Anioia	Anioia

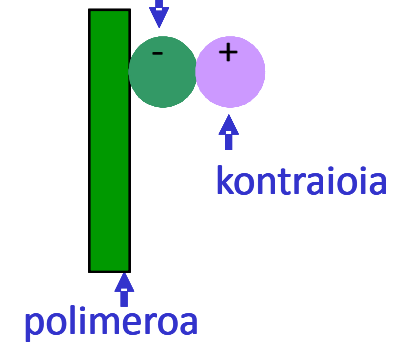
Funtzio- taldea edo
talde ionogenikoa

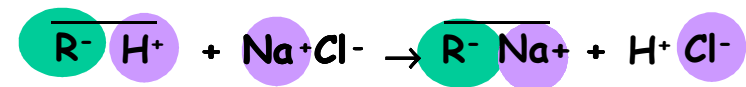
Anioi- trukatzailea

Funtzio- taldea edo
talde ionogenikoa

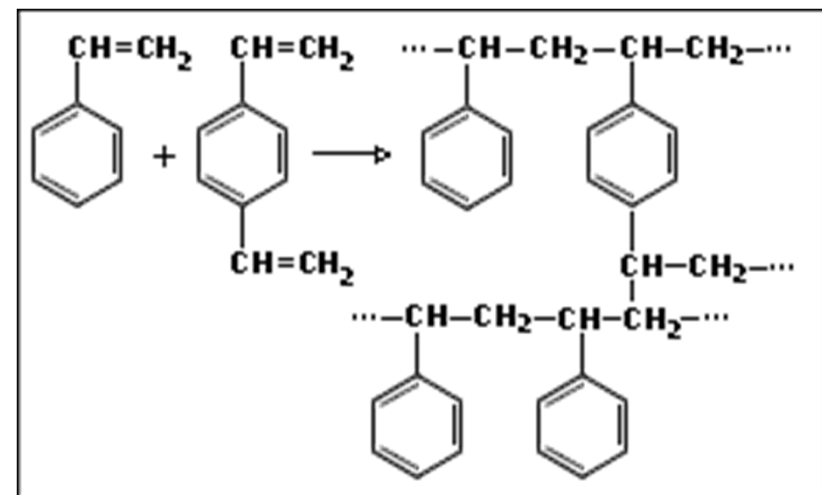
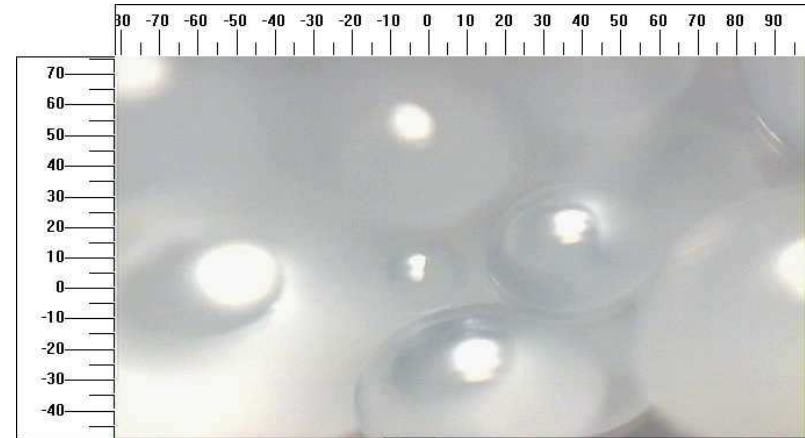
Katioi- trukatzailea

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● loi-trukatzailea:

- egitura polimerikoa duten erretxina sintetikoak
- **Poliestireno-dibinilbentzeno (PE-DBB)**, azido metakriliko-dibinilbentzeno, fenol-formaldehido, poliakrilamidak...
- PE polimero lineala & DBB $\Rightarrow \Rightarrow$ hiru dimentsiotako egitura (uretan disolbagaitza)
- Gurutzapen-Maila (GM): PE-arekiko DBB-aren portzentajea: %2-%20
- talde ionogenikoek urarekiko afinitate altua dute
- erretxina urarekin kontaktuan $\Rightarrow$ puztu egiten da $\Rightarrow$ matrize porotsua $\Rightarrow$ matrize porotsuan zehar mugitzen dira ioiak

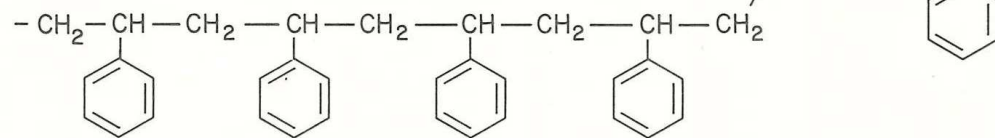
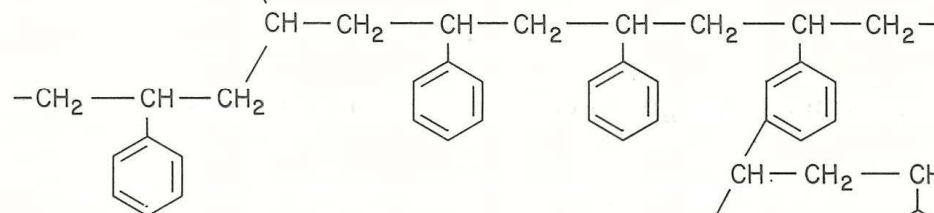

$$\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---}$$

(II)

C=CC1=CC=CC=C1C=C
$$\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---CH}_2\text{---CH---}$$

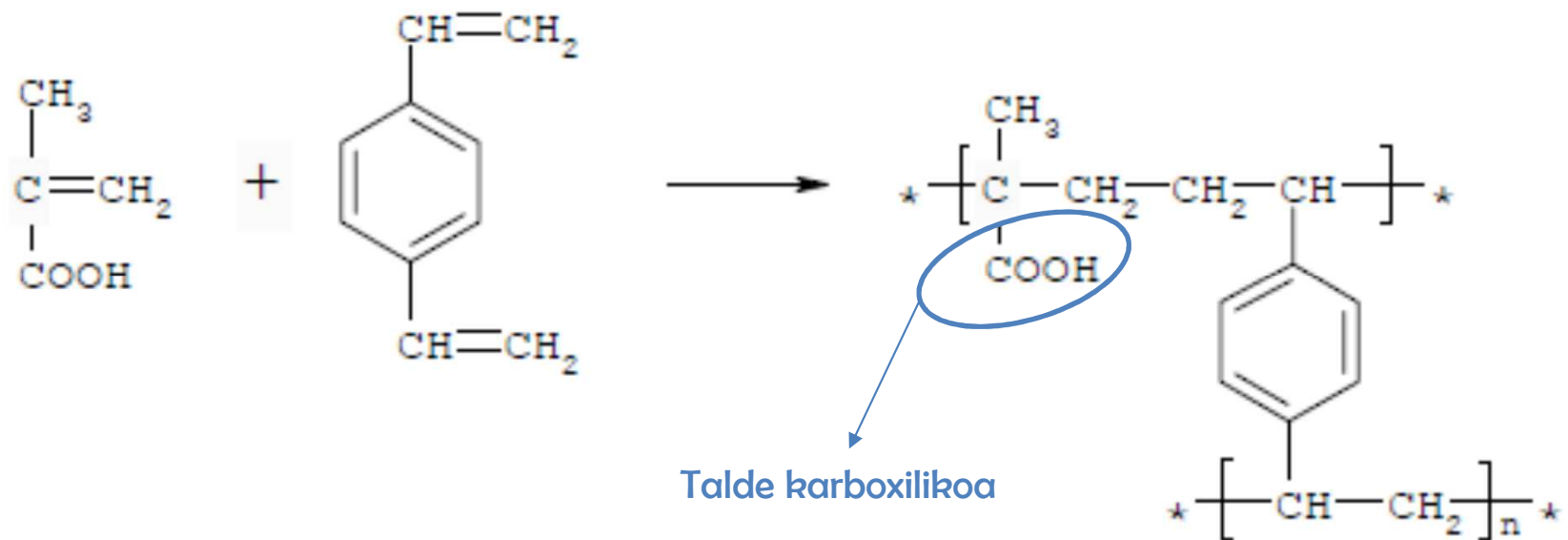

Poliestireno-Dibinilbentzenoa

loi-trukatzailearen ezaugarriak

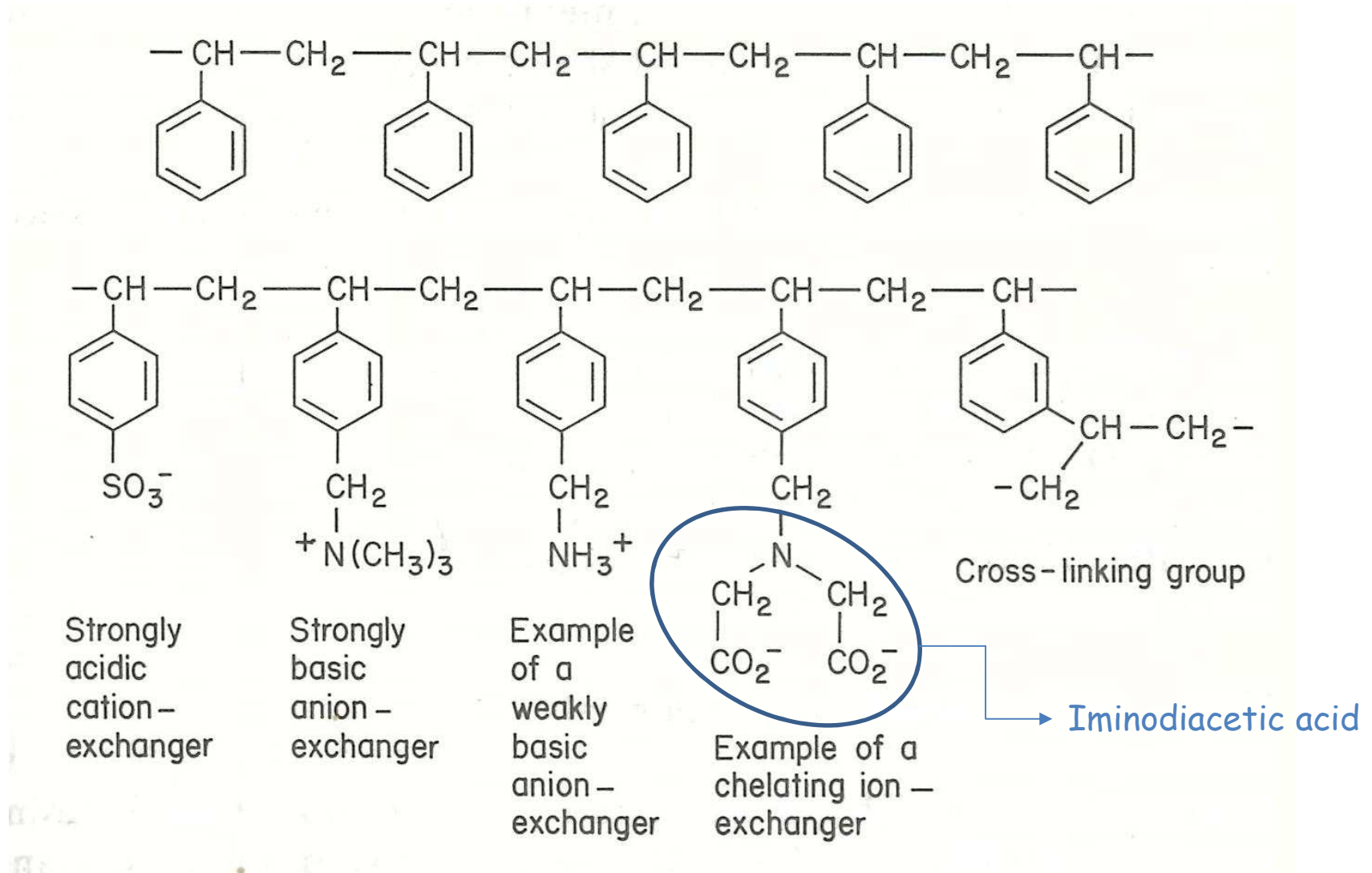
Azido metakriliko-Dibinilbentzeno

Azido metakriliko eta dibinilbentzenoren arteko polimerizazioa

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Funtzio-taldeak:

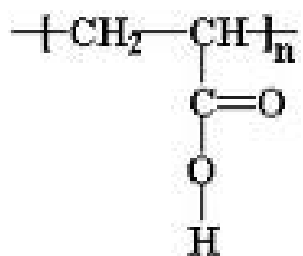
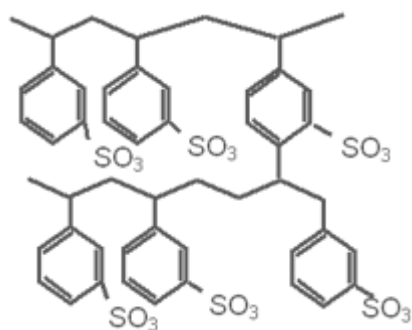

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Funtzio-taldeak:

KATIOI-ERRETXINAK

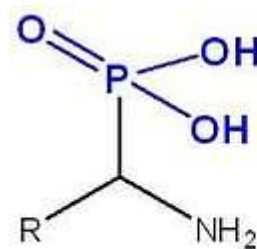
- azido sendoak (SCX): $-\text{SO}_3^-\text{H}^+$ (sulfonikoak)
  - ✓ Katioi guztiak bereganatzen dituzte (Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , Fe^{2+} , Al^{3+} ,...)
- azido ahulak (WCX): $-\text{COO}^-\text{H}^+$ (karboxilikoak)
  - ✓ Base sendoetatik datozenak besterik ez dituzte bereganatzen (Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} ,...)

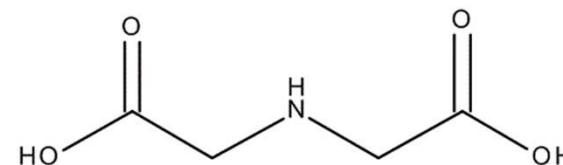
Polyacrylic acid

ERRETXINA KELATAGARRIAK

- kelatoak era ditzaketen funtzio-talde organikoak sartu
- $-\text{SH}$ (tiola), $-\text{CH}_2\text{N}(\text{CH}_2\text{COOH})_2$ (azido iminodiazetikoa), $-(\text{NH}_2)\text{C}=\text{NOH}$ (amidoxima)
- pH-aren arabera selektiboak

Azido aminofosfonikoa

Azido iminodiazetikoa

ANIOI-ERRETXINAK

- base sendoak (SAX): $-\text{CH}_2\text{R}_3\text{N}^+\text{OH}^-$
- Anioi guztiak bereganatzen dituzte (SO_4^{2-} , NO_3^- , Cl^- , Az^- , $\text{C}_2\text{O}_4^{2-}$,...)
- base ahulak (WAX): $-\text{CH}_2\text{R}_2\text{NH}^+\text{OH}^-$, $\text{CH}_2\text{RNH}_2^+\text{OH}^-$, $-\text{CH}_2\text{NH}_3^+\text{OH}^-$
- Azido sendoetatik datozenak besterik ez dute bereganatzen (SO_4^{2-} , NO_3^- , Cl^- ,...)

ERRETXINA ADSORBATZAILEAK EDO POLIMERO INERTEAK

- ez dira ioi-trukatzaileak baina antzeko portaera
- Oso erretxina porotsuak dira
- osagai ez-ionikoak edo arinki ionizatutakoak adsorbatu

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Funtzio-taldeak:

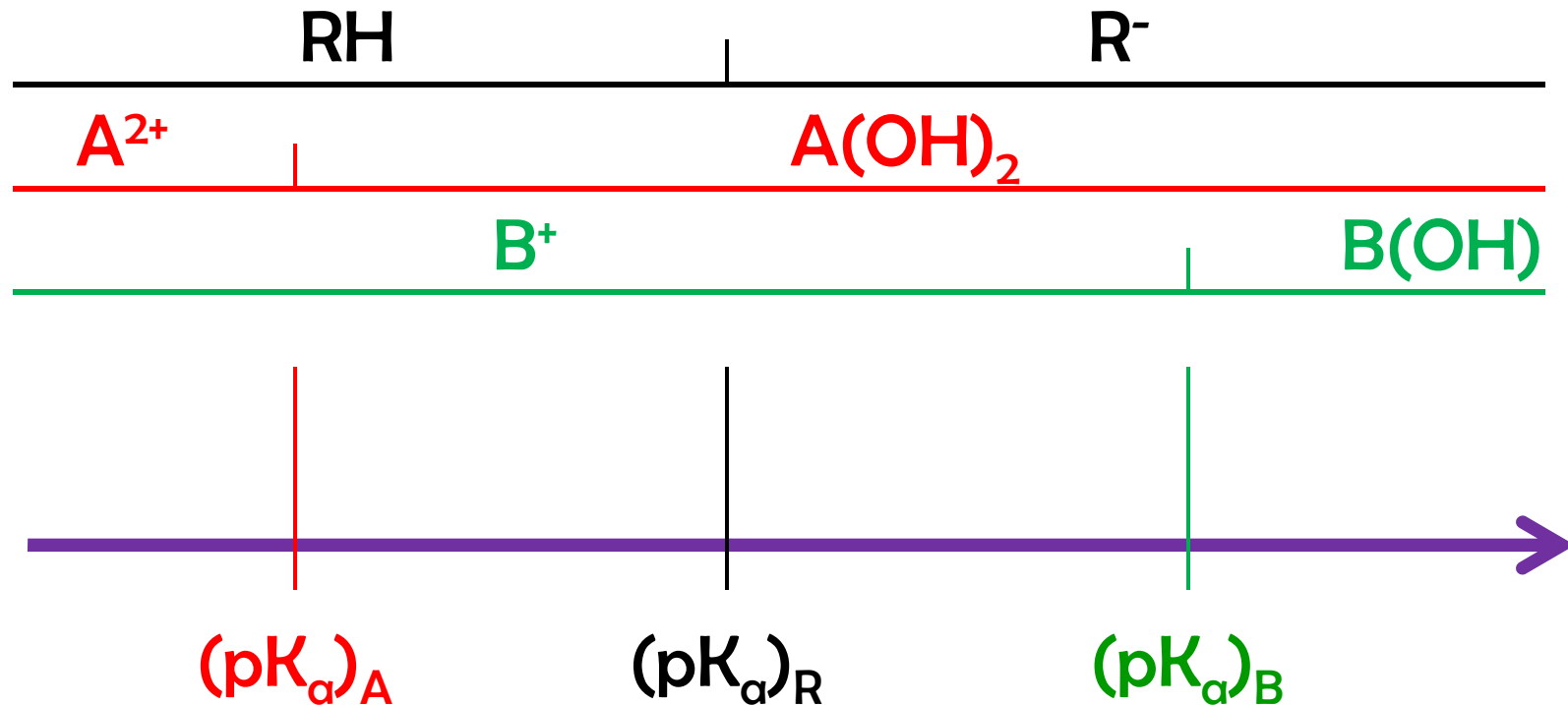
TYPE	IONOGENIC GROUP	pH RANGE	APPLICATIONS	EXAMPLES OF COMMERCIAL NAMES
Strongly Acidic Cation Exchanger	$-\text{SO}_3^-$	Wide (0–14)	General-Purpose Cation Exchange	Amberlite 1R120 Dowex 50 Zerolit 225
Strongly Basic Anion Exchanger	$-\text{CH}_2\text{N}(\text{CH}_3)_3^+$ $-\text{CH}_2\text{N}(\text{CH}_3)_2\text{C}_2\text{H}_4\text{OH}^+$	Wide (0–14)	General-Purpose Anion Exchange	Amberlite 1RA-400 Dowex 1 Amberlite 1RA-410 Dowex 2
Weakly Acidic Cation Exchanger	$-\text{CO}_2^-^*$	High pH only (5–14)	Selective towards strong bases	Amberlite IRC-150 Zerolit 226
Weakly Basic Anion Exchanger	$-\text{CH}_2\text{NH}_3^+$ $-\text{CH}_2\text{NH}_2\text{CH}_3^+$ $-\text{CH}_2\text{NH}(\text{CH}_3)_2^+$	Low pH only (0–9)	Selective towards strong acids	Duolite A303
Chelating Ion Exchanger	eg $-\text{CH}_2\text{N}(\text{CH}_2\text{CO}_2^-)_2$	Depends on the metal ions involved (pH 6–8 for the group shown opposite)	Selective towards metal ions that react with the chelating group	Dowex A-1 Chelex-100

* Based on acrylic acid rather than styrene.

Fig. 9.3c. Ionogenic groups incorporated into PSDVB resins (or other resins where indicated)

loi-trukatzailearen ezaugarriak

- Funtzio-taldeak (selektibitatea):

R⁻: Katioi-erretxina ahula ($-\text{COO}^-$)

A²⁺: Azido sendoagoa, base ahulagoa (Zn^{2+})

B⁺: Azido ahulagoa, base sendoagoa (Na^+)

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Gurutzapen-maila (GM) eta porotasuna

- Dibinilbentzenoa $\uparrow \rightarrow$ GM $\uparrow \rightarrow$ zurruntasuna $\uparrow$, malgutasuna $\downarrow$
- GM $\uparrow \rightarrow$ erretxina sendoagoa: **egonkortasun** fisikoa eta kimikoa $\uparrow$
- GM $\uparrow \rightarrow$ gogortasuna $\uparrow \rightarrow$ Talde ionogenikoekiko ioien irisgarritasuna $\downarrow \rightarrow$ ioien mugikortasuna $\downarrow \rightarrow$ **ioi-trukearen eraginkortasuna** (zinetikari dagokionez) $\downarrow$
- GM $\uparrow \rightarrow$ gogortasuna $\uparrow \rightarrow$ bolumena $\downarrow \rightarrow$ talde ionogenikoen dentsitatea $\uparrow \rightarrow$ **ioi-trukearen eraginkortasuna** (termodinamikari dagokionez) $\uparrow$
- Erretxinaren **selektibitatea**: GM-aren arabera
  - Arinak diren prozesutan: GM $\downarrow \rightarrow$ ioien mugikortasuna $\uparrow \rightarrow$ karga bereko **ioien bereizketa** $\downarrow$

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Erretxinen sailkapena poroaren tamainaren arabera

❑ **Makroporotsuak edo makrorretikularrak:** Polimerizazio-prozesuan beste osagai bat (parafinak, heptanoa, gantz asetuak, C_4 - C_{10} alkoholak).

- Osagai horrek polimeroaren hauspeatzea eragiten du.
- Ohantzearen barnean sorturiko kanaltxoek porotasuna ematen diote erretxinari
- Kanaltxoen presentzia konpentsatzeko: $GM \uparrow \Rightarrow$ egonkortasun $\uparrow$
- Poroen tamaina $\uparrow \Rightarrow$ trukea eraginkorragoa, azkarragoa

❑ **Gel-erretxinak edo mikroporotsuak:** berezko porotasuna (poroaren tamaina heterogeneoa) duten erretxinak

- Poroak puztutze-prozesuaren ondorioa da
- GM-aren arabera gehiago ($GM \downarrow$) ala gutxiago ($GM \uparrow$) puztu, “zabaldu” egitura

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Truke-ahalmena

- Trukatzaileen (gune eraginkorren) kopuruak truke-ahalmena (C_p , C_b) finkatzen du:

$$C_p = \frac{R^- \text{ mol}}{\text{erretxina lehorraren Kg}}$$

$$C_b = \frac{R^- \text{ mol}}{\text{erretxina hezearen L}}$$

- funtzio-taldea ezezaguna denean, kontra-ioiaren izena kontuan hartzen da:

Adb: katioi-trukatzaile H^+ eran: 2mmol H^+ mL-ko truke-ahalmena

- erretxina gehienek maila bereko truke-ahalmena dute (ik. hurrengo taula)

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Truke-ahalmena

Funtzio- taldea	Izena	Oharrak	Truke- ahalmena (mmol/g)	Truke- ahalmena (mmol/mL)	Ekoizlea
-SO ₃ H	Amberlite IR 120 Dowex 50 Lewatit S100	Gel erretxina DBB %1-%16	4.2 5.4-5.1 4.75	1.9 0.4-2.4 2.3	Rohm&Haas Dow Chemical Bayer
-COOH	Amberlite IR 50 SBR	Gel erretxina	10 3.6-2.0	3.5 0.4-1.4	Rohm&Haas Dow Chemical
-N(CH ₃) ₃ ⁺	Duolite A101		4.0	1.3	Rohm&Haas
-NR ₃ ⁺	Lewatit M500		3.3		Bayer
-NH ₃ R ⁺ edo -NH ₂ R ₂ ⁺	Duolite A30B		9.1	2.5	Rohm&Haas

loi-trukatzailearen ezaugarriak

● Erretxinaren selektibitatea: disoluzioaren eragina

- Erretxinaren ezaugarrien, ioiaren ezaugarrien eta baldintza-fisiko kimikoen arabera

- Katioi-erretxina sendoa:

- Karga bereko ioia: ioi hidratatuaren tamaina $\downarrow \rightarrow$ afinitatea $\uparrow$
- [ ] baxutan : karga $\uparrow \rightarrow$ afinitatea $\uparrow$; [ ] altutan : karga $\uparrow \rightarrow$ afinitatea $\downarrow$
- Talde ionogenikoa zenbat eta ahulagoa $\rightarrow$ selektiboagoa

● Erretxinaren egonkortasuna: disoluzioaren eragina

- baldintza oso oxidakorretan (Cl_2 , CrO_4^{2-}) matrize polimerikoa desegin daiteke
- pH tarte erabilgarri zabala: oso pH azidotan ($\text{HCl} \geq 9-10 \text{ mol/L}$) edo basikotan ($\text{NaOH} \geq 2 \text{ mol/L}$) deskonposizioa gerta daiteke
- Egonkortasun termikoa, mekanikoa, osmotikoa:
  - erretxinak bustita egon behar dira
  - tenperatura-aldaketa bortitzak ez dira komenigarriak

loi-trukatzailearen ezaugarriak

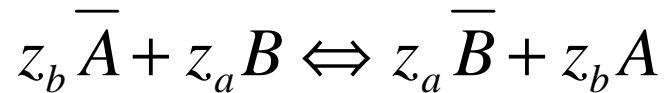
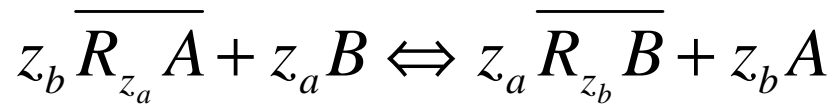
- **Laburbilduz:**

- **loi-trukearen prozesuaren eraginkortasunaren (etekinaren, selektibitatearen,...) gainean eragina izan ditzaketen aldagaien zerrenda bat idatzi**

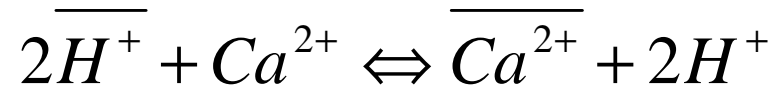
loi-trukearen oreka

loi-trukearen oreka

- loi-trukearen konstantea, Selektibitate-konstantea edo Selektibitate-kofizientea ($K_{z_b A}^{z_a B}$) *moletan!!*

$$K_{z_b A}^{z_a B} = \frac{|\overline{B}|^{z_a} \cdot |A|^{z_b}}{|\overline{A}|^{z_b} \cdot |B|^{z_a}}$$

$$K_{z_b A}^{z_a B}$$

→ hasieran **disoluzioan** dagoena

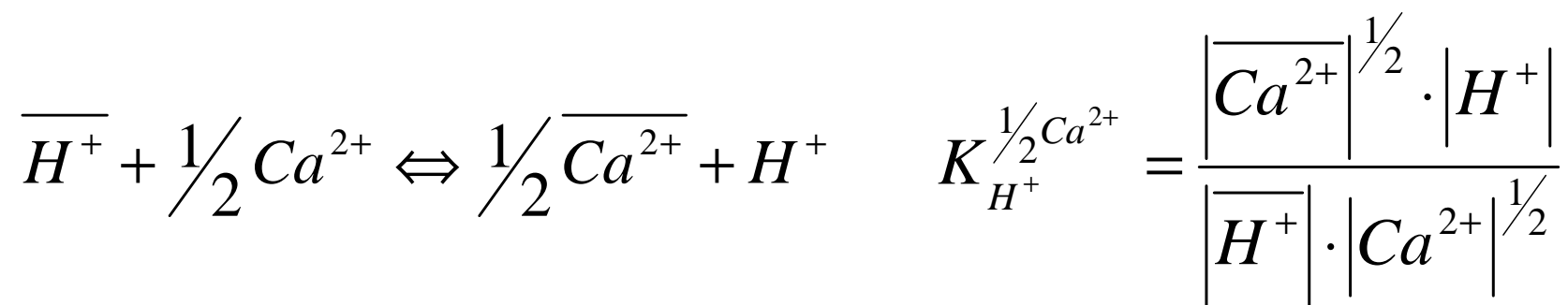
→ hasieran **erretxinan** dagoena

loi-trukearen oreka

● loi-trukearen oreka

baliokidetan!!

- *Tauletan, batzuetan, baliokide bati dagozkion konstanteak*

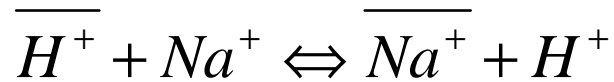
$$(K_{2H^+}^{Ca^{2+}}) = (K_{H^+}^{1/2Ca^{2+}})^2$$

$$(K_{z_b A}^{z_a B}) = (K_{1/z_a A}^{1/z_b B})^{z_a z_b}$$

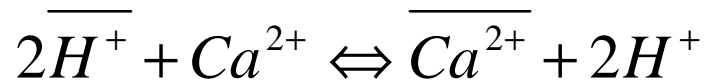
loi-trukearen oreka

loi-trukearen oreka

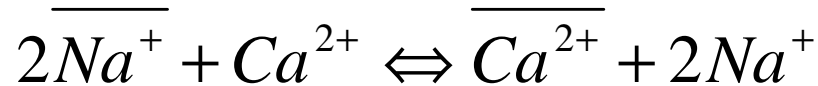
- bi katioien H^+ -arekiko trukeak ezagunak badira:

$$K_{H^+}^{Na^+} = \frac{|\overline{Na^+}| \cdot |H^+|}{|H^+| \cdot |Na^+|}$$

$$K_{2H^+}^{Ca^{2+}} = \frac{|\overline{Ca^{2+}}| \cdot |H^+|^2}{|H^+|^2 \cdot |Ca^{2+}|}$$

$$K_{2Na^+}^{Ca^{2+}} = \frac{|\overline{Ca^{2+}}| \cdot |Na^+|^2}{|Na^+|^2 \cdot |Ca^{2+}|}$$

$$K_{2Na^+}^{Ca^{2+}} = \frac{K_{2H^+}^{Ca^{2+}}}{\left(K_{H^+}^{Na^+}\right)^2}$$

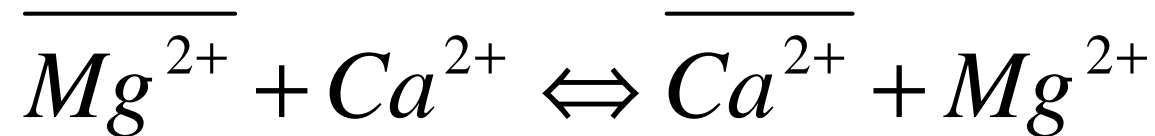
$$(K_{z_b A}^{z_a B}) > 1$$

B-ren erretxinarekiko
afinitatea A-rena baino
handiagoa

$$(K_{z_b A}^{z_a B}) = \frac{(K_{z_b H}^B)^{z_a}}{(K_{z_a H}^A)^{z_b}}$$

loi-trukearen oreka

- Kalkulatu hurrengo loi-trukearen orekari dagokion selektibitate-koefizientea:

hurrengo selektibitate-koefizienteetatik abiatuta:

$$K_H^{Ca/2} = 11.55 \quad K_H^{Mg/2} = 5.75$$

loi-trukearen oreka

● Selektibitate-koefizienteak:

- GM-k $\uparrow$: selektibitate-koefiziente altuagoak
- loiaren tamainak $\uparrow$: selektibitate-koefiziente altuagoak
- loi hidratatuaren - tamainak $\uparrow$: selektibitate-koefiziente baxuagoak
- loaren kargak $\uparrow$: selektibitate-koefiziente altuagoak (kontzentrazio baxutan)

ION	RESIN			
	Sulphonated PSDVB with 8% cross-linking	Sulphonated PSDVB with 4% cross-linking	PSDVB with $-\text{CH}_2\text{N}^+(\text{CH}_3)_3$ groups with 6-10% cross-linking	PSDVB with $-\text{CH}_2\text{N}^+(\text{CH}_3)_2\text{C}_2\text{H}_4\text{OH}$ groups with 8% cross-linking
Li^+	0.79	0.76		
H^+	1.00	1.00		
Na^+	1.56	1.20		
NH_4^+	2.01	1.44		
K^+	2.28	1.72		
Rb^+	2.49			
Cs^+	2.56			
Ag^+	6.70	3.58		
Tl^+	9.76			
Mg^{2+}	1.15	0.99		
Ca^{2+}	1.80	1.39		
Sr^{2+}	2.27	1.57		
Ba^{2+}	4.02	2.50		
Zn^{2+}	1.21	1.05		
Cu^{2+}	1.35	1.10		
Ni^{2+}	1.37	1.16		
Pb^{2+}	3.46	2.20		
OH^-			0.09	0.5
F^-			0.09	0.08
Cl^-			1.00	1.00
Br^-			2.8	3.5
I^-			8.7	18.0
CH_3CO_2^-			0.17	
CN^-			1.6	
NO_3^-			3.8	3.0
SCN^-				4.3
ClO_4^-				10.0

Fig. 9.4a Selectivity coefficients for various ions on cross-linked PSDVB resins. Cations are exchanging with H^+ , anions with Cl^-

loi-trukearen oreka

● Banaketa-koefizientea, D

- erretxinan dagoen ioiaren kontzentrazio osoaren eta ur-disoluzioan dagoen ioiaren kontzentrazio osoaren arteko erlazioa,
oreka-egoeran

$$z_b \overline{A} + z_a M \rightleftharpoons z_a \overline{M} + z_b A \quad K_{z_b A}^{z_a M} = \frac{|\overline{M}|^{z_a} \cdot |A|^{z_b}}{|\overline{A}|^{z_b} \cdot |M|^{z_a}}$$

$$z_b \overline{H^+} + M \rightleftharpoons \overline{M} + z_b H^+ \quad K_{z_b H}^M = \frac{|\overline{M}| \cdot |H^+|^{z_b}}{|\overline{H^+}|^{z_b} \cdot |M|}$$

$$\frac{|\overline{M}|}{|M|} = D = K_{z_b H}^M \cdot \frac{|\overline{H^+}|^{z_b}}{|H^+|^{z_b}}$$

$$\log D = \log K_{z_b H}^M + z_b \cdot \log |\overline{H^+}| + z_b \cdot pH$$

**Hasieran
disoluzioan
dagoen ioiak
(M-ak)
besterik ez
du parte
hartzen!!**

$$D = \frac{|M^{n+}|_{\text{osoa}}}{|M^{n+}|_{\text{osoa}}}$$

loi-trukearen oreka

● Finkapen-zenbakia, τ

- banaketa-koefizientea masatan (mol-etan) adierazita

$$z_b \bar{A} + z_a M \rightleftharpoons z_a \bar{M} + z_b A \quad K_{z_b A}^{z_a M} = \frac{|\bar{M}|^{z_a} \cdot |A|^{z_b}}{|\bar{A}|^{z_b} \cdot |M|^{z_a}}$$

$$\tau_M = \frac{\text{mol } M_{\text{erretx}}}{\text{mol } M_{\text{disol}}} = \frac{B_{\text{erretx}} \cdot |\bar{M}|}{B_{\text{disol}} \cdot |M|} = r \cdot D$$

$$\tau_M = \frac{\text{mol } M_{\text{erretx}}}{\text{mol } M_{\text{disol}}} = \frac{\text{masa}_{\text{erretx}} \cdot |\bar{M}|}{B_{\text{disol}} \cdot |M|} = \frac{\text{masa}_{\text{erretx}}}{B_{\text{disol}}} \cdot D$$

- Banaketaren etekina, %E

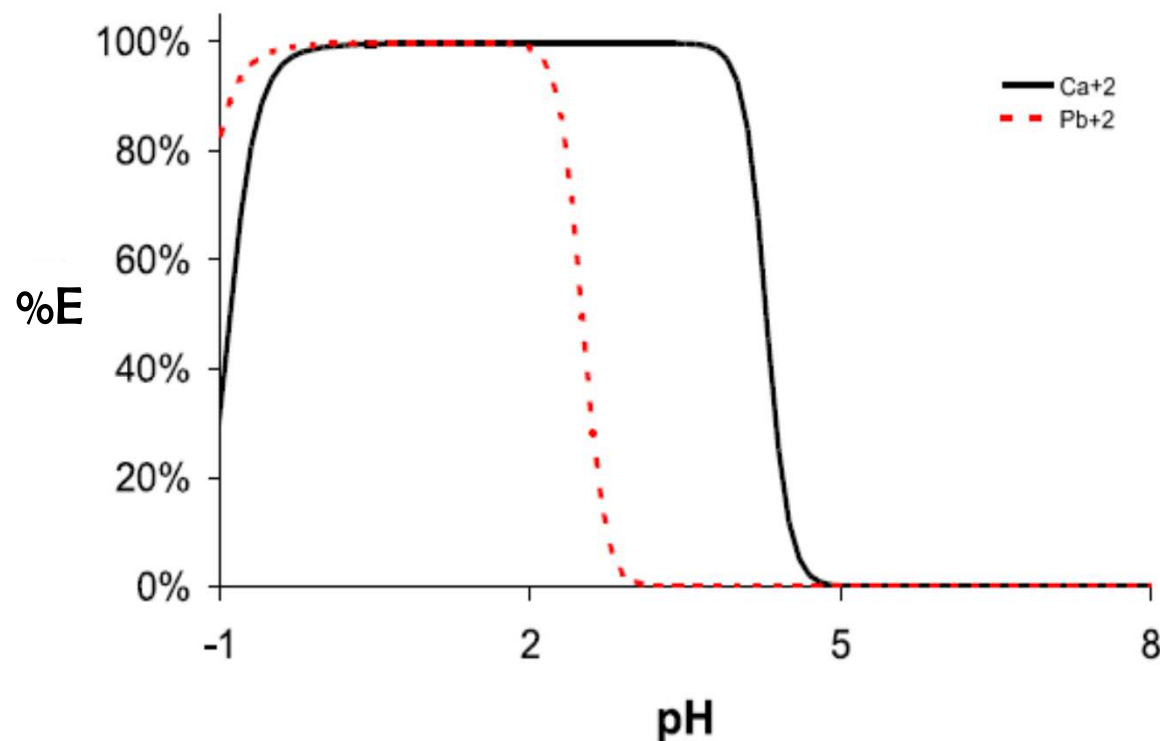
$$\% E = \frac{\text{mol } M_{\text{erretx}}}{\text{mol } M_{\text{osoa}}} \cdot 100 = \frac{\tau_M}{1 + \tau_M} \cdot 100$$

loi-trukearen oreka

● Bi ioien (A eta B ioien) arteko bereizketa: kuantitatibotasuna

- A metalaren berreskurapena (etekina): %99.9
- B metalaren berreskurapena (etekina): %0.1

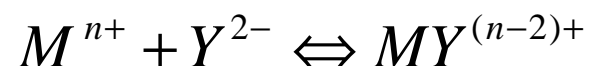
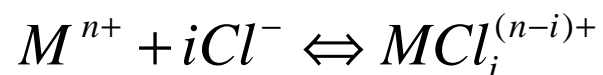
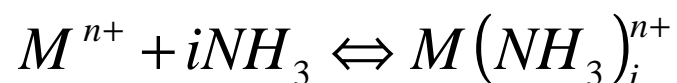
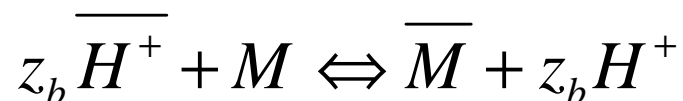
$$\tau_A \geq 10^3 \text{ eta } \tau_B \leq 10^{-3}$$

loi-trukearen oreka

● Beste oreka batzuen eragina

- M disoluzioan: hidroxido eta beste estekatzailerik batzuekin erreakzioak gehien bat
- loi-trukearen oreka ezkerrerantz mugitzen da

$$D = \frac{|\overline{M^{n+}}|_{osoa}}{|M^{n+}|'} = \frac{|\overline{M^{n+}}|_{osoa}}{|M^{n+}|_{osoa} \cdot \alpha_M}$$

$$K'_{z_b H} = \frac{|\overline{M}| \cdot |H^+|^{z_b}}{|H^+|^{z_b} \cdot |M|'} = \frac{K_{z_b H}^M}{\alpha_M}$$

$$\frac{|\overline{M}|}{|M|'} = D = K'_{z_b H} \cdot \frac{|H|^{z_b}}{|H|^{z_b}}$$

$$\log D = \log K_{z_b H}^M + z_b \cdot \log |\overline{H^+}| + z_b \cdot pH - \log \alpha_M$$

loi-trukea praktikan

● Erretxinaren prestaketa

■ Erretxina urarekin kontaktuan jarri eta orekara heltzen utzi:

Erretxinaren puztutzea

■ Erretxina azidoarekin edo basearekin garbitu:

Polimerizazioaren azpiproduktuak eta/edo aurreko erabileraren hondarrak garbitzea

■ Erabiliko den elektrolito-disoluzioarekin kontaktuan jarri eta orekara heltzen utzi:

Ur-faseren arteko bat-bateko osmosi aldaketa saihestu / indar ionikoaren aldaketak arindu / erretxinaren paketatzearen eraldaketa saihestu

■ Erretxina erabiliko den ioi-eran prestatu :

Talde ionogenikoaren kontra-ioia aukeratu: H^+ , Na^+ ; OH^- , Cl^-

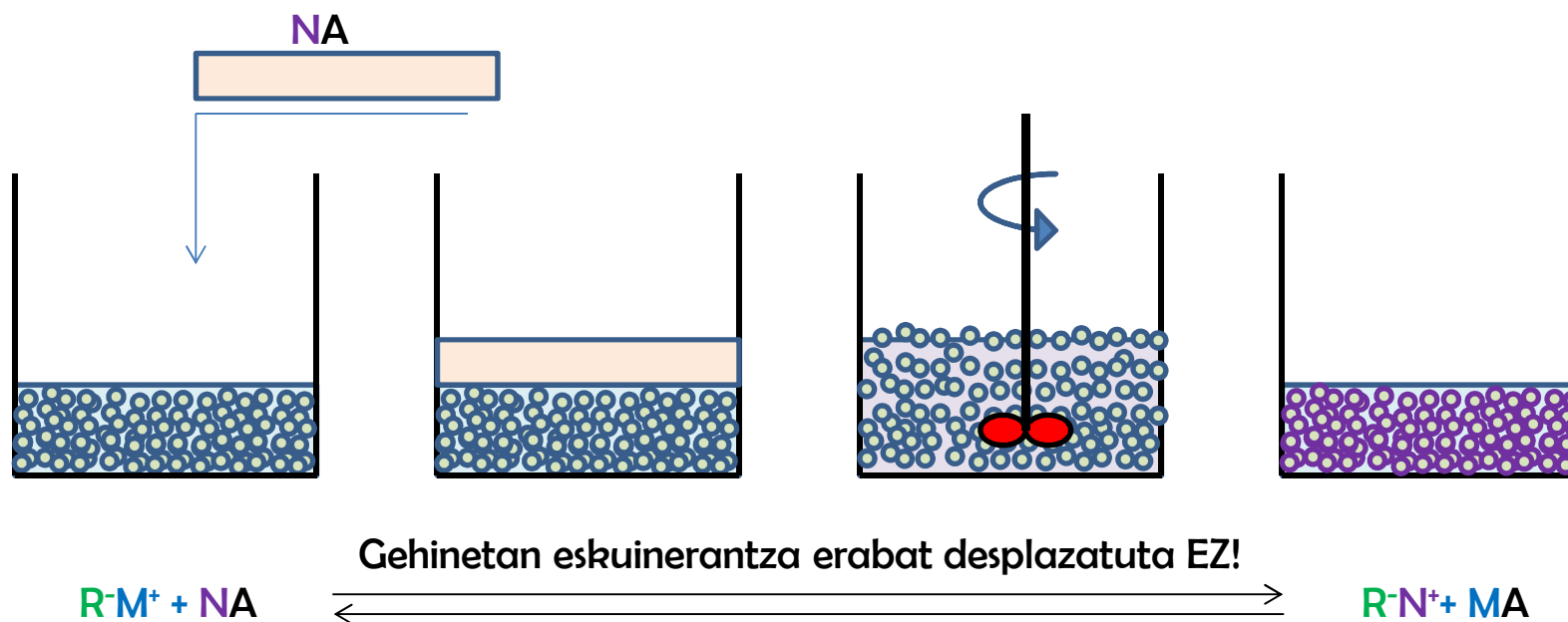
Erretxina erabili baino lehen: garbi, erabiliko den medioan puztuta eta aukeratu dugun eran

loi-trukea praktikan

loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ Urrats bakarreko prozesua

- Intereseko eran dagoen erretxina pisatu
- Trukatu nahi diren ioiak dituen disoluzio baten bolumen zehatz batekin nahastu
- Irabiatu eta orekara heltzen utzi

IOI-TRUKEAREN OREKA

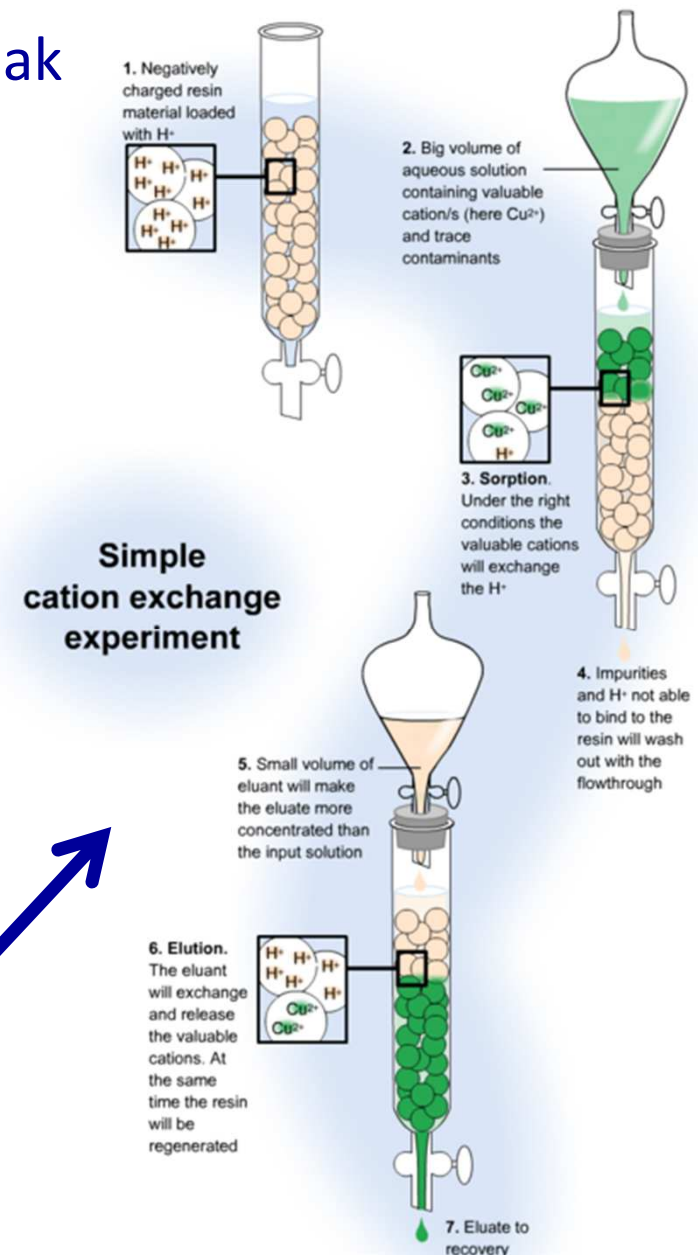
loi-trukea praktikan

loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ loi-trukea zutabeen

- Erretxina egokitu ondoren zutabeen (30-60 cm luzera eta 1-2 cm Ø) paketatu
- Trukatu nahi diren ioiak dituen disoluzio baten bolumen zehatza zutabeen zehar pasatu grabitatez, astiro (1-3 mL/min)
- Trukea bata bestearen ondorengo urrats bakarreko anitzetan gertatzen da: etekin hobe

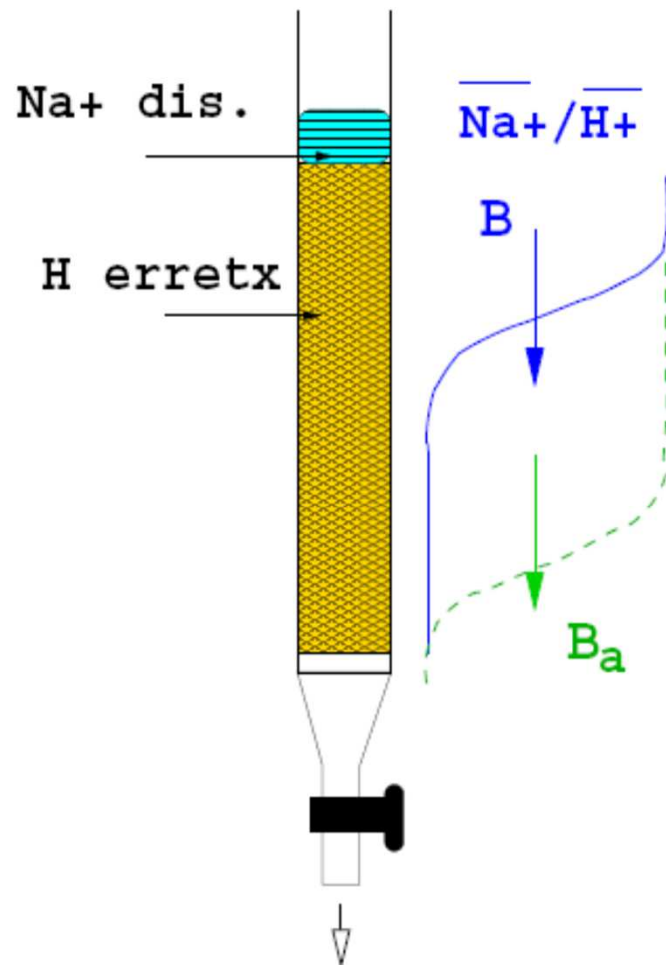
**Adb.: Kobrearen banaketa
eta aurrekontzentrazioa**

loi-trukea praktikan

➤ loi-trukea zutabeen

- Ioin truke kuantitatiboak aurrera eramateko biderik ohikoena eta eraginkorrena

- Disoluzioak zutabeen behera egiten duen heinean, gero eta txikiagoa da Na^+ -aren kontzentrazioa disoluzioan
- H^+ -en kontzentrazioa disoluzioan, berriz, gero eta handiagoa
- Zutabearen **asetze-bolumena** (B_a): zutabe espezifiko horren truke-ahalmena
  1. Selektibitate-koefizientearen (K_A^B -ren) menpe
  2. Erretxinaren ezaugarri fisikoen menpe: partikula-tamaina, zutabearen luzera, fluxu-abiadura...

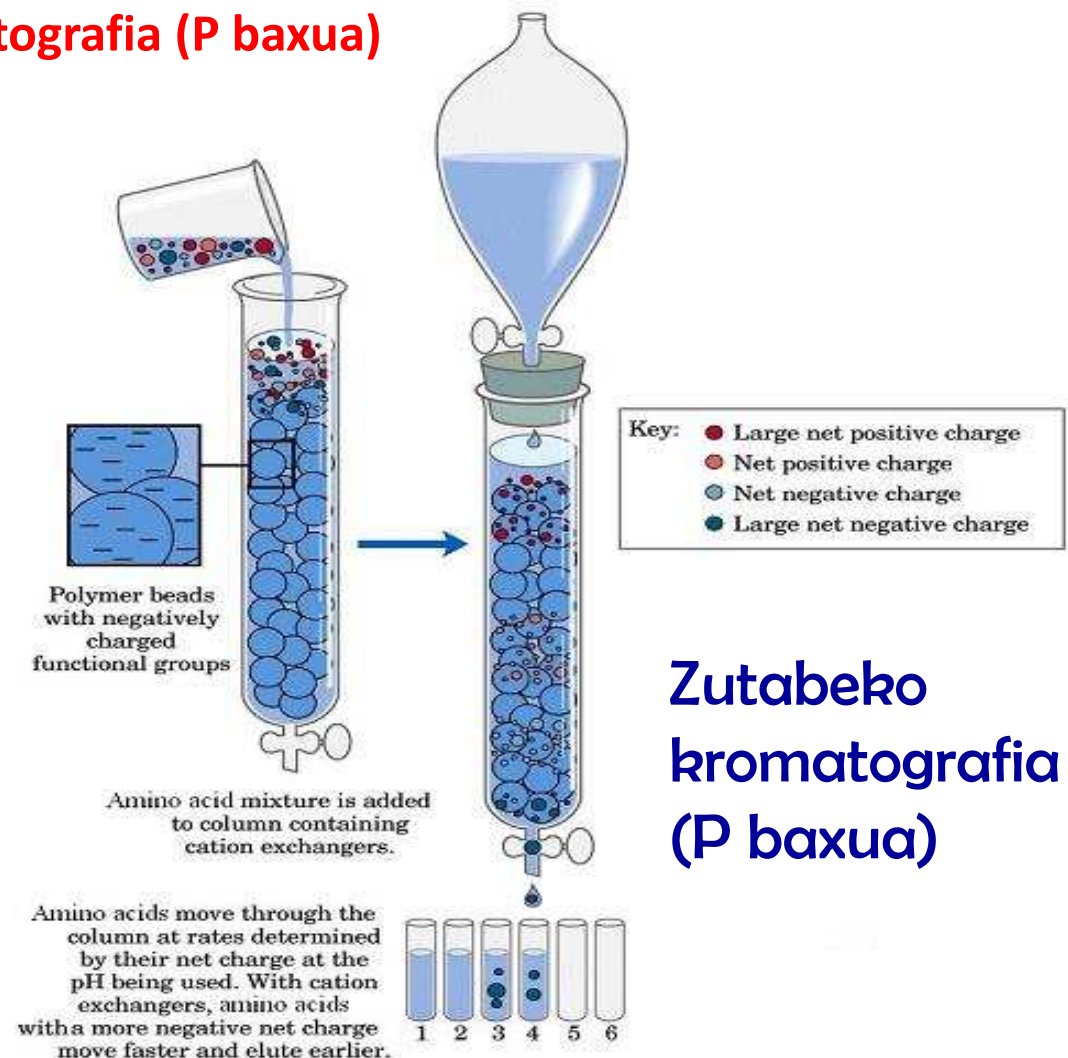

loi-trukea praktikan

● loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ loi-trukearen bidezko kromatografia (P baxua)

- Zutabeko trukearen antzekoa baina **fase mugikorra erabiliz**
- **Erretxina**ren partikulak txikiagoak dira. Afinitate baxuko ioi batekin kargatuta
- **Fase mugikorra** (erretxina hasieran kargatuta dagoen ioia daukana) **presio baxutan** pasarazten da erretxinean zehar
- Bereiztu beharreko ioiak dituen **lagina** zutabearen hasieran eta fase mugikorrarekin eluitu
- Ioi askotariko nahaste diluituen denborarekiko **bereizketa**

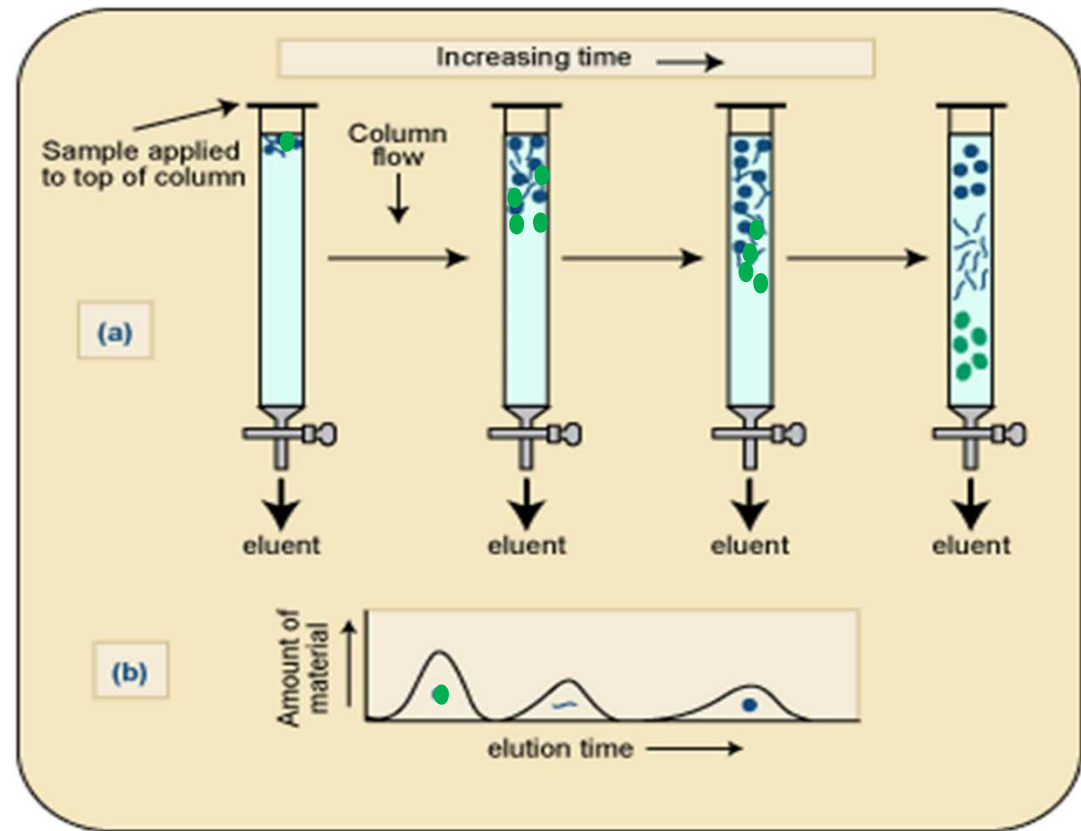
**Zutabeko
kromatografia
(P baxua)**

loi-trukea praktikan

● loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ loi-trukearen bidezko kromatografia (P altua)

- Zutabeko trukearen antzekoa:
fase mugikorra erabiliz + zutabearen dimentsioak $\neq$
(10-20 cm luze; 4.6 mm $\varnothing$)
- **Erretxinaren** partikulak txikiagoak dira. Afinitate baxuko ioi batekin kargatuta
- **Fase mugikorra** (erretxina hasieran kargatuta dagoen ioia daukana) **presio altutan** pasarazten da erretxinean zehar
- Bereiztu beharreko ioiak dituen **lagina** zutabearen hasieran eta fase mugikorrarekin eluitu
- Ioi askotariko nahaste diluituen denborarekiko **bereizketa**

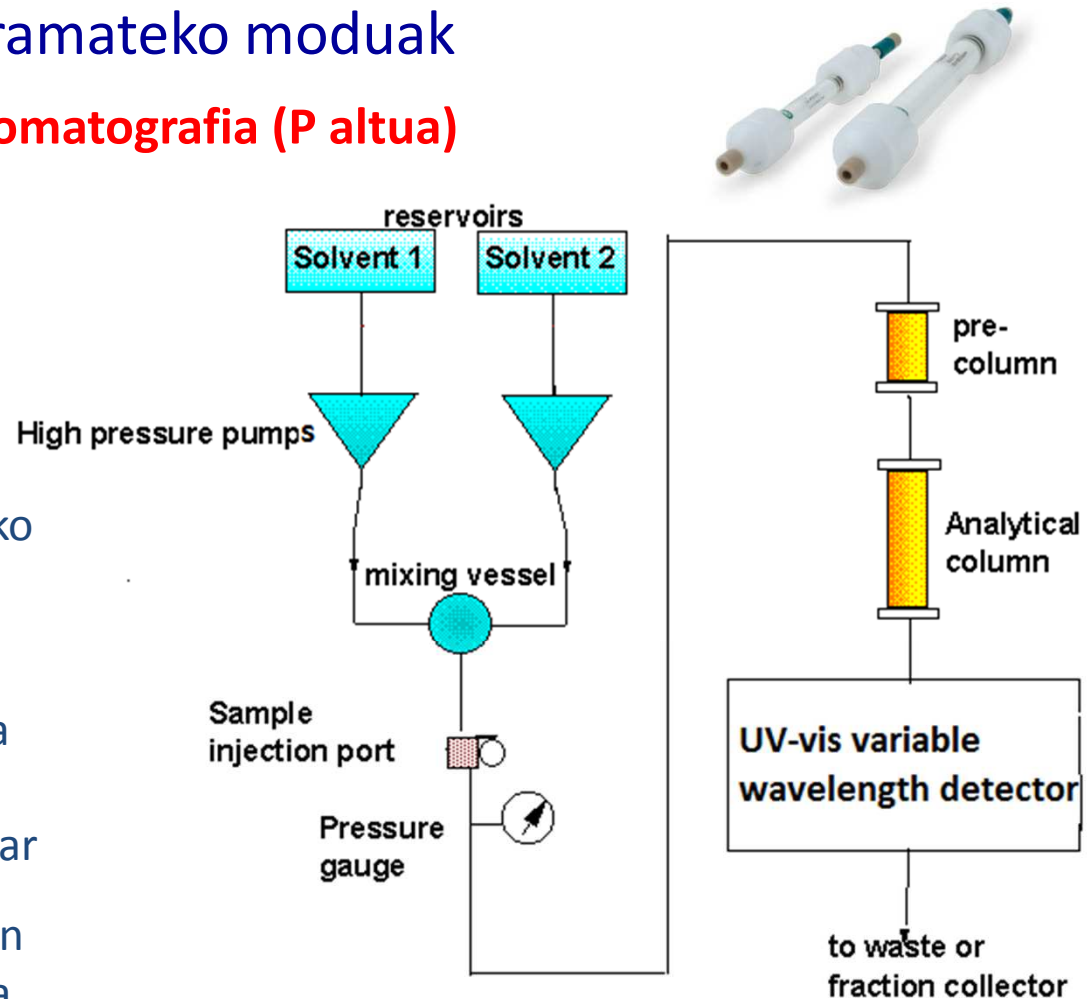
Erresoluzio altuko kromatografia (P altua)

loi-trukea praktikan

loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ loi-trukearen bidezko kromatografia (P altua)

- Zutabeko trukearen antzekoa:
fase mugikorra erabiliz + zutabearen dimentsioak $\neq$
(10-20 cm luze; 4.6 mm $\varnothing$)
- **Erretxina**ren partikulak txikiagoak dira. Afinitate baxuko ioi batekin kargatuta
- **Fase mugikorra** (erretxina hasieran kargatuta dagoen ioia daukana) **presio altutan** pasarazten da erretxinean zehar
- Bereiztu beharreko ioiak dituen **lagina** zutabearen hasieran eta fase mugikorrarekin eluitu
- Ioi askotariko nahaste diluituen denborarekiko **bereizketa**

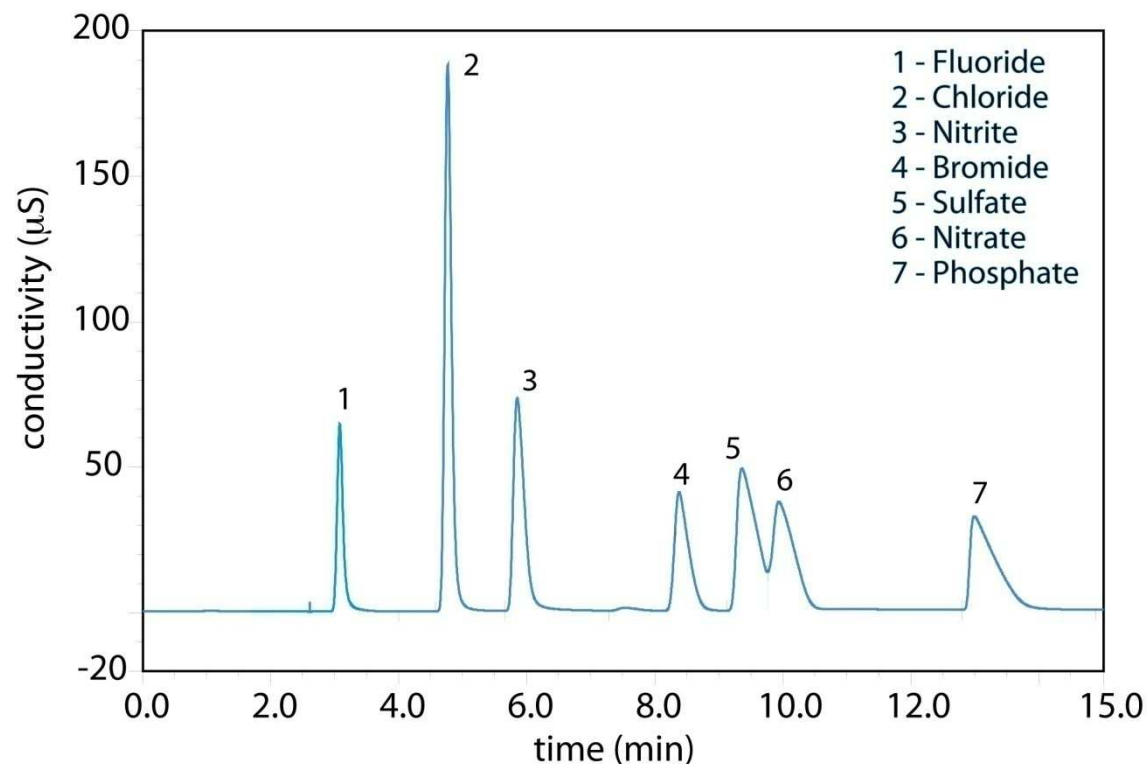
**Erresoluzio altuko kromatografia
(P altua)**

loi-trukea praktikan

loi-trukea aurrera eramateko moduak

➤ Eluituaren analisia

- Frakzioen analisia: teknika klasikoak (bolumetriak)
- Eluituaren etengabeko analisia (kromatografian): teknika instrumentalak

loi-trukearen bidezko kromatografia: anioien bereizketa

- Anioi-erretxina sendoa R^+HA^- (R^+ : amina kuaternarioa; H_2A : azido ftalikoa, pK_{a1} : 5.1; pK_{a2} : 7.9)
- Fase mugikorra: azido ftalikoa 5 mmol/L
- pH: 4.4
- Detekzioa: eroaletasuna

loi-trukearen aplikazioak

● Aplikazioak

✓ loirik gabeko uraren prestaketa

- Erretxinen konbinazioa:
Katioi-trukatzailea protoi eran $R-H^+$
Anioi-trukatzailea hidroxido eran $R-OH^-$

✓ Katioien edo anioien kontzentrazio osoaren determinazioa

- Katioiak edo anioiak dituen lagina $R-H^+$ edo $R-OH^-$ erretxinatik pasatu
- Askatutako H^+ edo OH^- AZIDO/BASE balorazioen bidez determinatu

✓ Disoluzioen kontzentrazioa

- Aztarna-mailan dauden metalak kontzentratu
- Ur-laginaren bolumen handia zutabe txiki batetik pasatu
- Konposizio egokia duen disolbatzailearen kantitate txikia pasatu erretxinan atxikitutako metalak berreskuratzeko

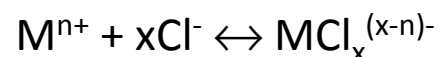
✓ Uraren gogortasuna

- Katioi-trukatzailea Na^+ eran $R-Na^+$

loi-trukearen aplikazioak

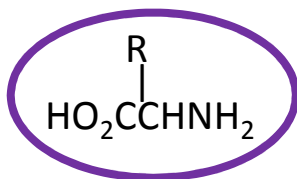
● Aplikazioak

✓ Trantsizio metalen bereizketa anioi-trukatzaileen bidez

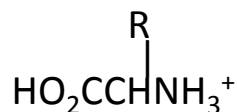

- M-ak erretxinean c_{HCl} altuarekin; c_{HCl} -a gutxituz joan metalak banan-banan berreskuratzeko. Konplexuen egonkortasuna: $Ni^{2+} < Mn^{2+} < Co^{2+} < Cu^{2+} < Fe^{3+} < Zn^{2+}$

✓ Aminoazidoen bereizketa ioi-trukearen bidez

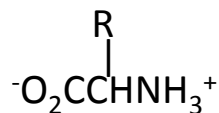

pH baxuetan

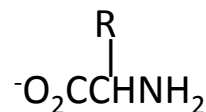
katioia - katioi-trukatzailea

pH ertainetan

zwetterioia - karga osoa zero -
ez da atxikituko

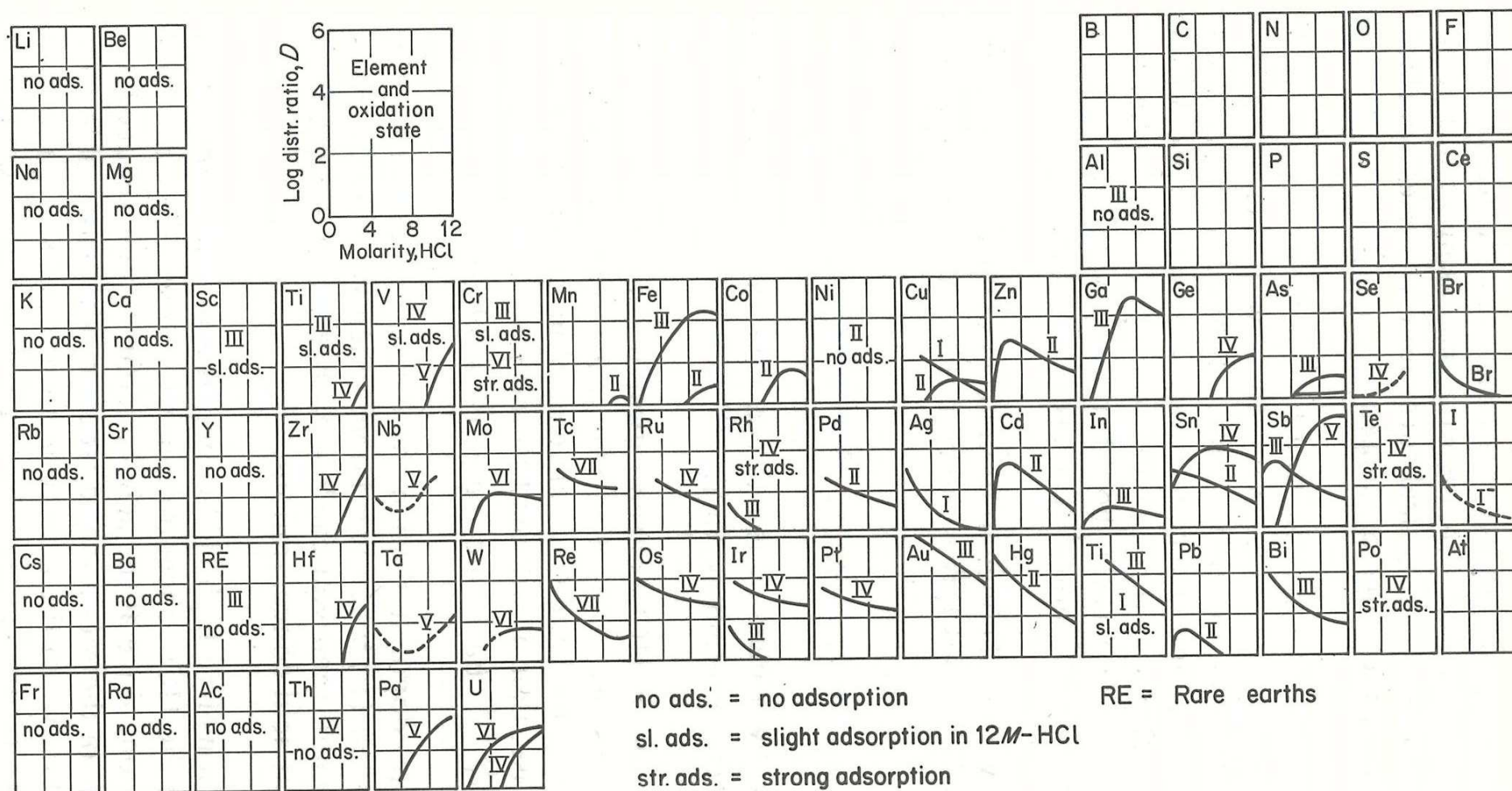
pH altuetan

anioia - anioi-trukatzailea

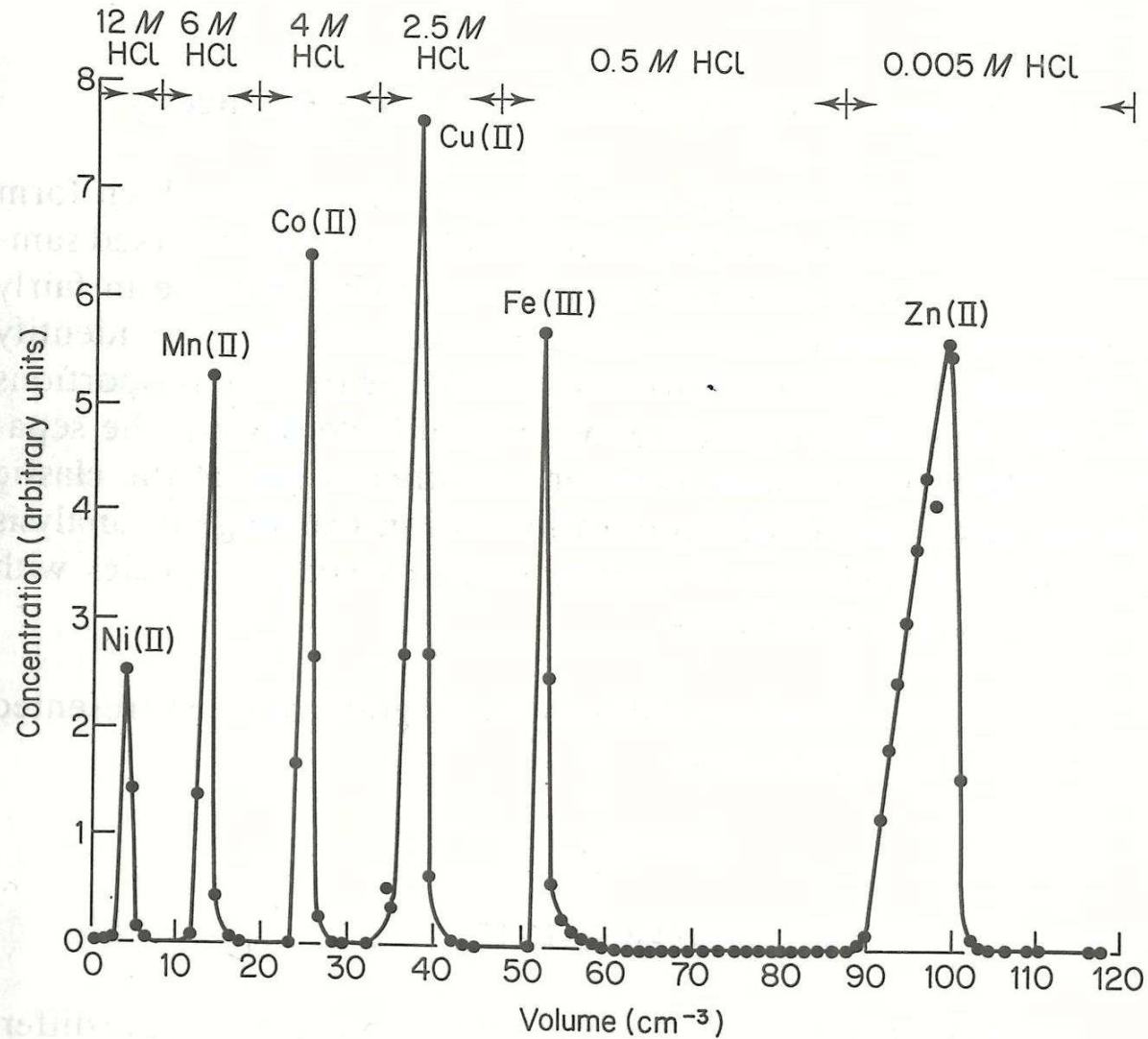

Trantsizio metalen bereizketa anioi-trukatzailen bidez

Fig. 9.5a. Distribution ratios of the elements on Dowex-1 anion exchange resin as a function of the hydrochloric acid concentration

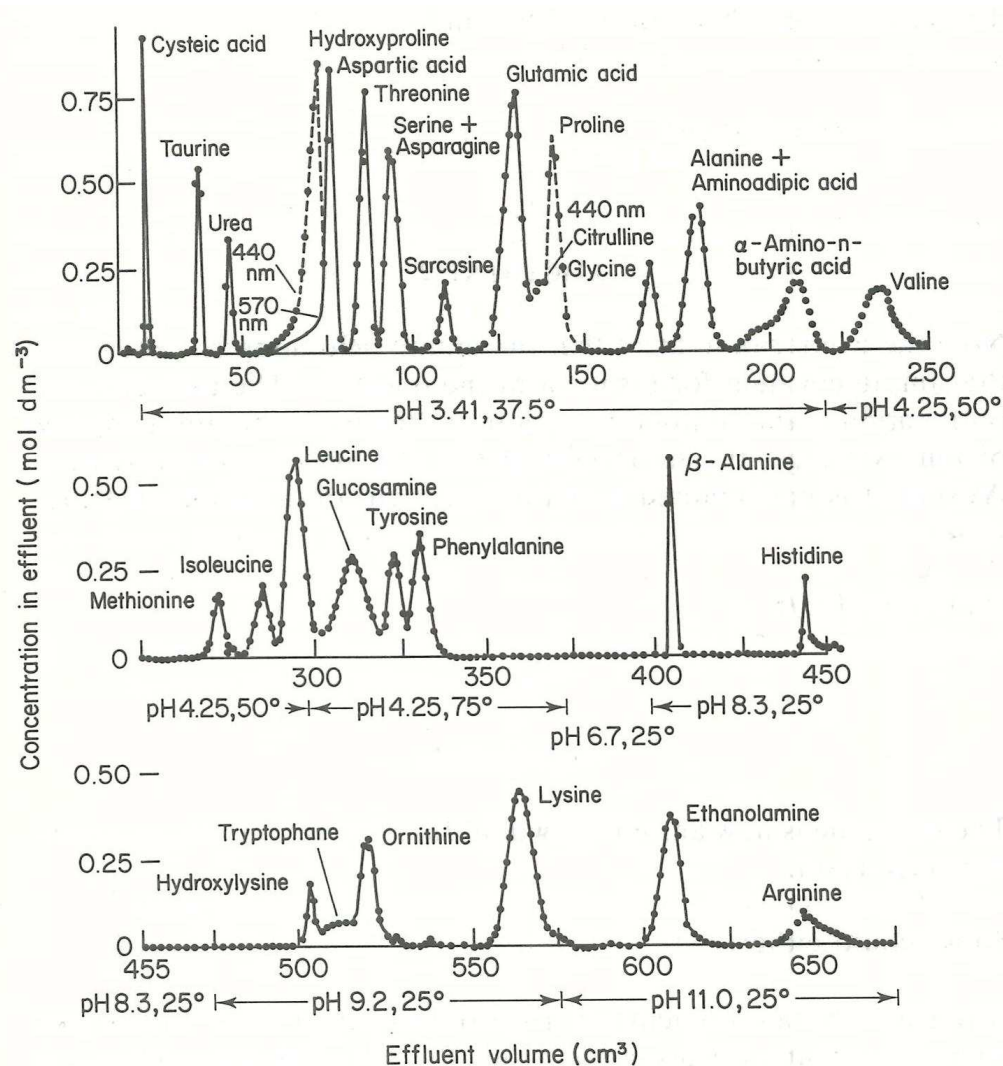
Trantsizio metalen bereizketa anioi-trukatzailen bidez

Fig. 9.5b. Separation of transition elements Mn to Zn (Dowex-1 column; 26 cm $\times$ 0.29 cm; flow-rate = 0.5 cm min⁻¹)

Aminoazidoen bereizketa ioi-trukearen bidez

Fig. 9.5c. Analytical separation of amino-acids by elution development. Temperature and pH of the eluent are changed stepwise. The effluent is recorded spectrophotometrically at 440 and 570 nm after reaction with ninhydrin. Eluent: sodium citrate buffer for pH 3.41 to 6.7, sodium carbonate–bicarbonate buffer for pH 6.7 to 11.0; resin: Dowex 50-X8 in Na^+ form. Temperatures in $^{\circ}\text{C}$